

УДК 338,314

О. М. Владимир, канд. економ. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ – ОСНОВА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

О. М. Vladymyr, Ph.D., Assoc. Prof.

SOCIAL JUSTICE – THE BASIS OF DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE

Основу економічного розвитку країни становить бізнес та виробництво, ведення підприємницької діяльності, розвиток галузей народного господарства. Відтак для забезпеченні успішного розвитку національної економіки необхідно забезпечити належні умови господарювання національного виробника відповідно до ресурсного потенціалу країни. Економічний розвиток країни залежить від багатьох чинників: сировинної бази, інвестицій, інновацій та технологій, проте найціннішим та незамінним ресурсом є людина. Рівень професійної підготовки, освіченість, морально-етична вихованість, стан здоров'я, мотивованість до праці, самореалізація та рівень благополуччя – це основні характеристики, які визначають якість людського ресурсу (трудоного потенціалу) країни. Відтак держава повинна забезпечити гідні умови формування якісного трудоного потенціалу як основи розвитку національної економіки на засадах соціальної справедливості.

Питання соціальної справедливості турбувало людство з давніх давен і досі залишається актуальним. Соціальна справедливість – це одна з найважливіших цінностей життя суспільства, що передбачає урівноваженість прав і обов'язків громадян, а також інтересів суспільства, колективу і окремої особи; це наявність рівних можливостей для реалізації своїх здібностей і задоволення соціально-економічних потреб окремим індивідом, трудовим колективом тощо. Визначальним критерієм соціальної справедливості в економічній сфері є відповідність винагороди економічних суб'єктів величині їх трудоного внеску або кількості та якості суспільно необхідної праці; в соціальній сфері – відповідність між заслугами окремих осіб, трудових колективів та їх загальним визнанням. За невідповідності цих показників у суспільстві виникає несправедливість – політична, правова, економічна, соціальна. Забезпечення соціальної справедливості у сфері економіки передбачає передусім забезпечення можливості розвитку всіх здібностей особи у виборі відповідного виду трудоної діяльності. В іншому випадку, порушення соціальної справедливості вестиме до дисбалансів у різних державотворчих процесах.

Одним із важливих показників, який відображає економічний добробут населення є рівень ВВП в розрахунку на одну особу. Сучасний стан розвитку національної економіки України характеризується невисокими показниками. Наприклад, незважаючи на зростаючий характер номінального ВВП (у 2017 році він досяг 2982920 млн. грн.), частка реального ВВП в країні зменшується (у 2017 році вона склала 2445587 млн. грн. і порівняно з 2016 роком знизилась на 18%, у 2016 році порівняно з попереднім роком – на 14, 6%, у 2015 – на 27,7%). Зростання реального ВВП можна пояснити підвищенням середнього рівня цін [1].

Аналогічно, як і номінальний ВВП, так і номінальний ВВП на душу населення постійно зростає, тоді як реальний ВВП на душу населення скорочується. Якщо у 2010 році він складав 24798 грн. на особу, то у 2016 році реальний ВВП у цінах 2010 року знизився на 5,8 % до 23346 грн/особу, що свідчить про зубожіння нації [2].

Якщо порівняти динаміку макропоказників України з іншими країнами, то загалом у Європейському союзі рівень ВВП на душу населення становить більше 35000 дол. У 2017 році даний показник в Україні становив 2205 дол. Відтак за цим показником Україна посіла 133-тю позицію серед 187 країн світу [2].

Згідно даних оприлюднених на Київському міжнародному економічному форумі-2014 у Києві в середньому за рік працюють на 292 години більше ніж у Парижі, але продуктивність праці в Україні в 4 рази нижча ніж у Європі. За критеріями ЄС лише 5% населення можна віднести до середнього класу, українці живуть на 10 років менше ніж жителі розвинених країн, наприклад середня тривалість життя у Франції – 82 роки, тоді як в Україні – 70 років. За даними МВФ Україна за 20 років (1993-2013рр) показала нульове зростання реального ВВП [3].

Проаналізувавши рівень та динаміку ВВП в Україні та країнах Європи, можна відзначити поглиблення соціальної несправедливості стосовно українців в глобальному вимірі. Дану ситуацію можна було б обґрунтувати посилюючись складне економіко-політичне становище в країні, слабку економічну динаміку, значні боргові зобов'язання, тривалий воєнний конфлікт на сході країни. Усі ці обставини не створюють умов для зростання ВВП країни, зростання заробітних плат та добробуту населення. Разом з тим, сильний вплив на стан ВВП України має наукове відставання країни від передових країн світу та переважно екстенсивний шлях розвитку. Через це для України є характерний розвиток лише окремих галузей виробництва, які є ресурсо затратними, виробництво, в основному, сировинної продукції, тоді як готова продукція не відповідає міжнародним стандартам. Також значний вплив на стан ВВП країни становить високий рівень корупції, недостатнє інвестування, недовіра до органів державного управління, високий рівень корупції, негативні оцінки світових рейтингових агентств щодо перспектив розвитку економіки України.

Однак, аналізуючи рівень заробітних плат, можна зробити висновок і про суттєве порушення соціальної справедливості в межах самої країни. Саме про це свідчить гіперрозрив у розмірах заробітної плати: середня заробітна плата по Україні за станом на червень 2018 року становить 9141 грн., прожитковий мінімум з 1.07.2018 – 1777 грн., з 01.01.2018 року оклад професора становить 6414 грн., тоді як за вересень 2017 року заступники голови НБУ отримали зарплати в межах 224-257 тис. грн., а відповідно до судової реформи рядовий служитель місцевого суду зароблятиме близько 45 тис. грн., платня судді Верховного суду стартуватиме від 100 тис. грн, та сягатиме 350 тис. грн. Зважаючи на стрімку девальвацію гривні порівняно з 2013 р. у 2017 році мінімальна заробітна плата скоротилася з 152 до 119 \$, середньомісячна заробітна плата також скоротилася з 409 до 223 \$, мінімальна пенсія – з 112 до 46 \$. За даними ООН, в Україні за межею бідності живе 60% населення [2].

Поглиблення соціальної несправедливості веде до скорочення кількості населення (з 48,2 млн. осіб у 2002 р. до 42,5 – у 2017р.), а отже і до скорочення якісного трудового потенціалу країни, а відтак і до занепаду національної економік. Тому одним із першочергових завдань є подолання корупції, тінізації та диспропорцій у соціальній політиці країни.

Література

1. Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>
2. Хасцька О.П. Аналіз динаміки ВВП України та інших країн світу / О.П.Хасцька, М.В. Вертецький // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/60.pdf
3. Україна: з третього світу в перший [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=DXTroO0d5js>